

Zo help je zwakke begripend lezers

“MET GOEDE HULP EN GERICHTE INTERVENTIES OOK BIJ ZWAKKE LEZERS VEEL WINST TE HALEN!”

Kinderen met een achterstand op begripend lezen hebben het moeilijk bij alle schoolvakken en bij het functioneren in de maatschappij. Astrid Kraal, senior onderzoeker bij de CED-Groep en nauw betrokken bij de ontwikkeling van Nieuwsbegrip, promoveerde onlangs aan Universiteit Leiden op begripend lezen bij jonge kinderen (in groep 4 en 5). Haar onderzoek levert interessante aanknopingspunten voor het begripend leesonderwijs.

Om een tekst goed te begrijpen, moet een lezer verbanden leggen tijdens het lezen: verbanden tussen zinnen, tussen verschillende tekstdelen of tussen de informatie in de tekst en de eigen voorkennis. Zwakke begripend lezers vinden het heel moeilijk om verbanden te doorzien in een tekst, terwijl die juist cruciaal zijn voor het begrijpen en onthouden. Grootste struikelblokken zijn causale verbanden en referentiële verbanden. Een voorbeeld van dat laatste: ‘De kat zit op de schutting. Hij kijkt in de tuin van de burens.’ Astrid Kraal legt uit: “Voor zwakke lezers is het vaak helemaal niet zo duidelijk wie ‘hij’ is. Het is goed dat leerkrachten hier alert op zijn.”

STEL GERICHTE VRAGEN

Met behulp van gerichte vragen kan de leerkracht leerlingen stimuleren om verschillende soorten verbanden te leggen in de tekst. Het kan geen kwaad om zwakke lezers daarbij een hint te geven. Die hint mag in eerste instantie heel globaal zijn (‘denk nog eens aan wat je net gelezen hebt’). Als dat niet lukt, kun je steeds specifiekere worden in je aanwijzing (‘kijk nog eens naar wat hier staat. Wat heeft dat te maken met wat je net gelezen hebt?’). Vergeet daarbij niet om ook regelmatig wat meer letterlijke vragen over de tekst te stellen. Die zijn makkelijker te beantwoorden en zorgen dus voor onmisbare succeservaringen.

VERSCHILLENDE TEKSTSTRUCTUREN

Jonge lezers vinden informatieve teksten moeilijker te begrijpen dan verhalende teksten. Daarom is het extra belangrijk om jonge kinderen óók informatieve teksten aan te bieden. “Deze teksten hebben een andere opbouw en structuur dan verhalende teksten. Het helpt voor je begrip als je enige kennis hebt over die structuren. Als je jonge kinderen informatieve teksten voorleest - uiteraard aansluitend bij hun beleevingswereld - raken ze daar onbewust en impliciet bekend mee.”

GEEF KAPSTOKJES

Die informatieve teksten zijn ook goed voor de woordenschat- en de algemene ontwikkeling. “Het helpt als je op jonge leeftijd al wat kennis hebt opgedaan over allerlei onderwerpen. Als je bijvoorbeeld als kleuter al verhalen hebt gehoord over de Romeinen helpt dat als dat onderwerp in de hogere groepen behandeld wordt. Je hebt dan een ‘kapstokje’ om dingen aan op te hangen, je kunt nieuwe informatie koppelen aan wat je al weet.”

DENK HARDOP

Hardopdenkonderzoek heeft Astrid veel inzicht gegeven in wat er misgaat in de hoofden van jonge zwakke begripend lezers. Zij zag dat sommige kinderen heel dicht bij de letterlijke tekst bleven,

NIEUWSBEGRIP

VERDIEPING

- Verschillende lezers, verschillende teksten, verschillende leesprocessen. Een praktische brochure met highlights uit Astrids proefschrift. Zie www.cedgroep.nl/brochure
- Different readers, different texts, different processes: the effects of reader and text properties on text processing (proefschrift). www.universiteitleiden.nl/nieuws/2020/04/zwakke-en-goede-begripend-lezers-verschillen-en-overeenkomsten
- Kenniscentrum begripend lezen www.kenniscentrumbegripendlezen.nl
- CED-Groep www.cedgroep.nl/begripendlezen

terwijl anderen juist enorm afdwaalden. “De hardopdenkmethodiek is ook bruikbaar in het onderwijs, bijvoorbeeld tijdens de rt. Als je een kind hardop laat denken over de tekst en over de vragen die je stelt, krijg je goed inzicht in zijn denkproces. Daar kun je je interventies op afstemmen.”

VEEL WINST TE HALEN!

“Begripend lezen is een van de belangrijkste en ook moeilijkste vakken op school”, besluit Astrid. “Dat komt omdat er veel vaardigheden bij komen kijken, zowel taalvaardigheden als cognitieve vaardigheden. Zwakke lezers hebben vaak een combinatie van problemen, bijvoorbeeld een beperkte werkgeheugencapaciteit en een beperkte woordenschat. Toch is er met goede hulp en gerichte interventies ook bij zwakke lezers heel veel winst te halen!”